

SBMIs remissvar avseende SOU 2025:88 – Tidigt besked om lämplig användning av mark och vatten

Sveriges Bergmaterialindustri (SBMI) har givits möjlighet att yttra sig över rubricerad remiss. SBMI är branschorganisationen för producenter och leverantörer av bergmaterial samt branschens underleverantörer. Föreningen samlar cirka 90 procent av den svenska bergmaterialindustrin. SBMIs uppgift är att samla och stärka svensk bergmaterialindustri, samt tillvarata medlemmarnas gemensamma intressen i branschrelaterade och näringspolitiska frågor. SBMI avgränsar yttrandet till frågor som särskilt rör bergmaterialindustrin.

Övergripande synpunkter

SBMI välkomnar initiativ som syftar till att öka förutsebarheten och tydligheten i miljötillståndsprocesserna, då dagens osäkra och utdragna prövningar ofta utgör hinder för investeringar och långsiktig samhällsutveckling. I vårt remissvar på SOU 2024:98 – En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess, tillstyrkte vi i huvudsak utredningens förslag och betonade behovet av ett effektivare, mer enhetligt och rättssäkert system. Den nu aktuella utredningen är ett viktigt komplement till detta arbete.

Mot den bakgrunden ser vi positivt på ambitionen i detta betänkande om att skapa nya verktyg för att möjliggöra tidiga besked om lämplig användning av mark- och vattenområden. Syftet att främja investeringsviljan och förkorta den totala tidsåtgången i tillståndsprocessen är både viktigt och angeläget. Samtidigt vill vi lyfta fram vissa risker och oklarheter i det aktuella förslaget. Vår bedömning är att vissa av de föreslagna reformerna – även om de är välmenande – riskerar att leda till parallella spår, rättslig osäkerhet och tillämpningsproblem snarare än till den eftersträlvade effektiviseringen.

Placeringen av hushållningsbestämmelserna

Utredningen menar att placeringen av hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken bidrar till otydlighet och tolkningsproblem och föreslår därför att dessa regler lyfts ut till en separat lag. Syftet är att förtydliga tillämpningen och förbättra överblicken i prövningsprocessen.

Vi delar bilden av att det finns behov av ökad tydlighet, men vi anser inte att placeringen i miljöbalken i sig är det huvudsakliga problemet. Utmaningarna ligger snarare i oklara regler och bristande vägledning när det gäller avvägningar mellan motstående intressen. Att flytta bestämmelserna till en ny lag riskerar att bli en formförändring utan praktisk effekt om man inte samtidigt ser över innehållet i reglerna och hur dessa ska tillämpas. Möjligen kan en ny lagstiftning ha ett visst symbolvärde genom att markera vikten av en allsidig bedömning, där bevarandointressen inte per automatik ska väga tyngst. Men detta förutsätter att även rättspraxis och tillämpning utvecklas i samma riktning.

Områdesanvändningsbesked ersätter nuvarande tillåtlighetsprövning

Utredningen föreslår att dagens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken avskaffas och ersätts med ett nytt, tidigt områdesanvändningsbesked. Syftet är att ge verksamhetsutövare och myndigheter ett rättsligt bindande besked i ett tidigt skede om en viss mark- eller vattenanvändning är lämplig utifrån nationella intressen och hushållningsbestämmelser.

Vi delar utredningens bedömning att ett sådant områdesanvändningsbesked kan bidra till ökad tydlighet och förutsebarhet i prövningssystemet. Vår uppfattning är dock att detta besked i praktiken främst kommer att tillämpas av större verksamheter med långsiktiga och komplexa etableringsplaner. Därmed är det mindre sannolikt att beskedet kommer att bli aktuellt för täktprövningar i normalfallet. Endast i särskilda undantagsfall bedömer vi att det kan bli tillämpligt för vår bransch.

I dessa fall skulle det sannolikt röra sig om större anläggningar och nyetableringar med mer än en lokal påverkan, och sådana täkter är troligen få. Givet de krav på underlag som utredningen föreslår för att erhålla ett områdesanvändningsbesked är det dessutom tveksamt om förfarandet i praktiken skulle innebära tidsvinster eller minskade utredningskostnader. Den huvudsakliga effekten bedöms snarare kunna bli att beslut flyttas till en mer politisk nivå, med möjlighet att frångå regionala myndigheters bedömningar.

Avslutande synpunkter

I övrigt har vi inga invändningar mot utredningens förslag. Vi ser positivt på fortsatt utveckling av ett mer effektivt, rättssäkert och förutsebart prövningssystem och välkomnar en fortsatt dialog om hur detta bäst kan utformas i praktiken, för alla typer av verksamheter.

Stockholm 2025-11-10

Mårten Sohlman
VD SBMI

Lisa Sennström
Hållbarhetschef